

УДК 378: 811.161.2

DOI 10.31494/2412-9208-2019-1-1-353-360

The distance learning course as a form of organization the independent training of technical specialties' students

Дистанційний курс навчання як форма організації самостійної україномовної підготовки студентів технічних спеціальностей

Neonila Tilniak,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Senior Lecturer

<https://orcid.org/0000-0002-5135-7646>

nilatilnyak@gmail.com

Неоніла Тільняк,

кандидат педагогічних наук,
старший викладач

Lilia Sidorenko,

Senior Lecturer

<http://orcid.org/0000-0002-6547-4050>

zubatoklili@ukr.net

Лілія Сидоренко,

старший викладач

Anastasiia Tilnyak,

Student

anastasiatilnyak@gmail.com

Анастасія Тільняк,

студентка

*National Technical University of
Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv
Polytechnic Institute"*

*Національний технічний
університет України "Київський
політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського"*

✉ 37 Peremohy Ave.,
Kyiv, 03056

✉ пр-т Перемоги, 37
Солом'янський район, м. Київ, 03056

Original manuscript received January 17, 2019

Revised manuscript accepted April 02, 2019

ABSTRACT

The concept of modernization of modern higher education involves the training of qualified, competent specialists at the level of world standards. As the international practice shows, a modern specialist in any field of activity, effectively realizes their professional abilities only if they assimilate the values that have been formed by previous generations for centuries. The special role in this is played by disciplines of the humanitarian cycle, which are taught to students at NTUU "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute". They promote humanization of technical education, overcoming the narrow-faced thinking of future engineers and specialists. One of such humanitarian disciplines at the university is "Ukrainian language of professional communication".

In order to improve the quality of education through the introduction of new forms, methods of training and dissemination in higher education of modern information technologies at NTUU "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", teachers of the Department of Ukrainian Language, Literature, and Culture of the Department of Linguistics introduced a distance learning course "Ukrainian language of professional communication" for bachelors in all areas of training, which allows each student to work in an individual mode under the guidance of teachers.

Application of new information and telecommunication technologies in the educational process, creation, and use of modern electronic teaching aids and distance courses solve complex tasks of forming a single educational information environment. Today, integration of modern pedagogical and information technologies, their wide introduction into the educational process is very important.

In the system of vocational education, issues of linguistic culture, in particular the culture of professional communication, are of particular importance. Imperfect knowledge of the Ukrainian language leads to the appearance of a significant number of typical errors, reducing the overall level of the culture of speech. An important role in mastering students' knowledge of the course "Ukrainian language of professional communication" is given to independent work, which gradually becomes one of the leading forms. Independent work stimulates the problematic, controversial nature of learning, enhances the creative activity of students in the process of mastering professional and general education knowledge. The concept of activation, optimization, and intensification of all parts of the educational process becomes an integral part of modern didactics. Outside the classroom process, the subject is expanding the amount of material to be absorbed (both theoretical and applied), assisting in preparing for the tests and examinations in professional disciplines.

Key words: *Ukrainian language of professional communication, distance learning course, independent work, formation of language skills and students' skills.*

Вступ. Динамічні процеси, що супроводжують соціально-економічне суспільство, зумовлюють підготовку конкурентоспроможних фахівців, які вільно орієнтуються в сучасному інформаційному просторі. Належне володіння державною мовою у фаховій комунікації є важливим чинником для здобуття майбутньої професії, оскільки дає можливість правильно вибудовувати спілкування, виражатися точно, чітко і зрозуміло та вільно використовувати різні мовні конструкції, що розширить комунікативні надбання. Раціональне застосування комунікативних стратегій і тактик дозволить використовувати інформацію відповідно до своїх потреб, створювати власні мовні ресурси для міжособистісної взаємодії в будь-яких життєвих ситуаціях.

Застосування нових інформаційних і телекомунікаційних технологій в освітньому процесі, створення і використання сучасних електронних навчальних посібників та дистанційних курсів вирішують складні завдання формування єдиного освітнього інформаційного середовища. Сьогодні необхідна інтеграція сучасних педагогічних та інформаційних технологій, їх широке впровадження в освітній процес.

Вищі заклади освіти покликані формувати національно-мовну особистість, що має достатні лінгвістичні знання з мови й уміє послугоуватися мовними ресурсами всіх стилів та жанрів. Проте в навчанні української мови професійного спілкування донині існують певні труднощі й негативні тенденції щодо самостійної роботи студентів технічних спеціальностей.

Метою статті є висвітлення змісту та структури електронного дистанційного курсу "Українська мова професійного спілкування" як форма організації самостійної роботи студентів технічних спеціальностей.

Важливу роль в оволодінні студентами знаннями з курсу "Українська мова професійного спілкування" відводять самостійній

роботі, що поступово стає однією з провідних форм навчання. Самостійна робота стимулює проблемний, дискусійний характер навчання, підвищує творчу активність студентів у процесі оволодіння професійними й загальноосвітніми знаннями.

Для традиційної педагогіки притаманне залучення студентів до самостійної роботи лише з навчальною літературою, представленою на паперових носіях, але, враховуючи темпи розвитку сучасної вищої освіти, використання електронних навчальних носіїв для організації підготовки самостійної роботи студентів технічних спеціальностей є необхідною. У наш час, коли система вищої освіти України зазнає реформування, згідно зі стандартами Болонського процесу, питання модернізації освітнього процесу у закладах вищої освіти та впровадження інтерактивних технологій навчання в підготовці майбутніх інженерів є, як ніколи, актуальним.

З метою підвищення якості освіти за рахунок упровадження нових форм, методів навчання та поширення у вищій освіті сучасних інформаційних технологій у НТУУ “КПІ ім. Ігоря Сікорського” викладачами кафедри української мови, літератури та культури факультету лінгвістики запроваджено дистанційний навчальний курс “Українська мова професійного спілкування” для бакалаврів усіх напрямів підготовки, що дозволяє кожному студентові працювати в індивідуальному режимі під керівництвом викладачів.

У Положенні, затвердженому Наказом МОН України про дистанційне навчання, зазначено, що “під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій” (НТУУ “КПІ”, 2000: 12).

Навчальний матеріал дистанційного курсу повністю відповідає навчальній програмі для бакалаврів усіх напрямів підготовки технічних, гуманітарних та соціально-економічних спеціальностей та узгоджений з навчальними планами КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Метою дистанційного курсу з української мови професійного спілкування є формування в студентів здатностей щодо: оптимального вибору комунікативно виправданих мовних засобів для певного формату спілкування; коректного застосування одиниць усіх мовних рівнів – фонетичного, морфологічного, семантичного, синтаксичного тощо – для висловлення думки в усій необхідній для професійного спілкування складності й повноті; послугоування фаховими і загальномовними лексикографічними та іншими довідковими джерелами; роботи з фаховими текстами в аспекті їхнього повноцінного сприйняття, створення та відтворення; збалансованого вживання загальнонаукової, міжгалузевої та вузькоспеціальної термінології; застосування норм культури усного й писемного мовлення; участі в професійному монолозі, діалозі, полілозі та

ефективного ведення фахової дискусії; застосування різноманітних вербальних і невербальних засобів впливу на співрозмовника, вироблення навичок його сприйняття і розуміння.

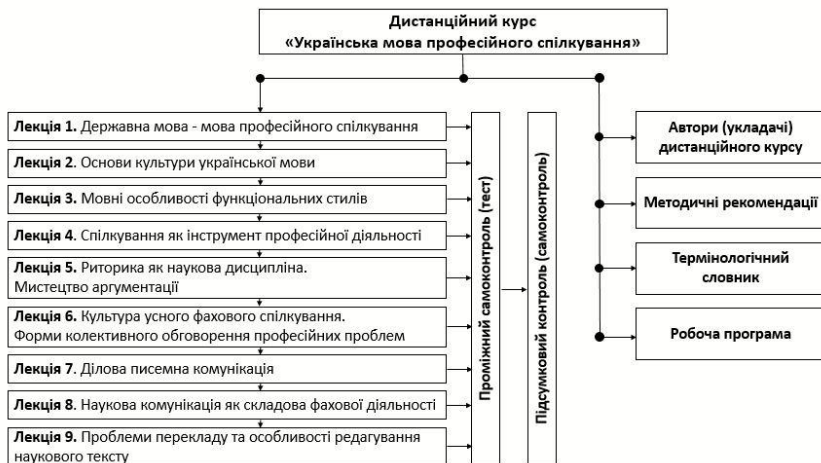

Рис. 1. Схема дистанційного курсу «Українська мова професійного спілкування»

У дистанційному курсі послідовно розглянуто 9 лекційних тем та матеріали практичних занять, розміщено питання та завдання для самоконтролю, надано літературу до кожної з тем, що допоможе майбутнім інженерам денної та заочної форм навчання самостійно опанувати курс «Українська мова професійного спілкування». Студенти мають можливість використовувати термінологічний словник та перевіряти рівень засвоєння кожної з тем за допомогою тестових завдань різного формату складності. Форма викладу матеріалу в дистанційному курсі відповідає вимогам алгоритмізації діяльності відповідно до вимог комп'ютерних технологій навчання (Попов, 2002: 121).

Це зумовлює необхідність удосконалити теорію і практику навчання мови у закладах вищої освіти технічного профілю, підвищення рівня культури фахового мовлення для професійної комунікації, яка є визначальною в становленні особистості майбутнього фахівця технічного профілю (Алексюк, 1993:336).

Якісна перебудова освітнього процесу у ЗВО неможлива без удосконалення традиційних підходів, істотного оновлення змісту мовної освіти та запровадження ефективних технологій навчання.

Аналіз законодавчих документів про освіту, науково-методичної літератури з досліджуваної теми дозволяє стверджувати, що останнім часом змістовий аспект навчальних планів і програм вищої школи спрямований на інтеграцію, гуманізацію та гуманітаризацію: фахівець

будь-якого профілю, технічного зокрема, повинен мати не тільки ґрунтовну технічну підготовку, усвідомлене ставлення до майбутнього фаху, розвинену пізнавальну мотивацію, а й інтелектуальний потенціал та мовленнєву культуру, адже "... гуманітарний розвиток особистості передбачає сформоване логічне й образне мислення, є необхідною передумовою гуманітаризації вищої технічної освіти (Дроздова, 2001:44)".

Як окремий вид навчальної діяльності студентів виділяють самостійну роботу – самостійну діяльність студента, яку науково-педагогічний працівник планує разом зі студентом, але виконує він її самостійно під керівництвом і контролем науково-педагогічного працівника без його прямої участі. Роль викладача при цьому зводиться до визначення конкретних завдань студентові, складання методичних рекомендацій, рекомендації посібників, списку необхідної літератури.

Проблему самостійного здобуття знань учнями та студентами досліджували Л. Виготський, П. Гальперін, І. Зимня, Є. Кабанова-Меллер, О. Леонтьєв, Н. Менчинська, С. Рубінштейн та ін. У працях науковців розкрито провідну роль самостійної роботи в розвитку мислення і здібностей особистості, обґрунтовано необхідність залучення учнів до творчості в процесі навчання, з'ясовано деякі напрями формування пізнавальної активності й самостійності.

У студіях Л. Бондар, В. Буряка, М. Данилова, І. Лернера, О. Малихіна, Н. Половникової, О. Савченко, М. Скаткіна, В. Сластьоніна, Т. Шамової та ін. доведено, що самостійна робота є засобом підвищення усвідомленості й дієвості матеріалу, що вивчається. У працях цих учених-дидактів окреслено підходи до практичного розв'язання проблеми організації самостійної роботи. Н.Голуб, Л. Жарова, Р. Нізамов, А. Смирнов визначили й детально описали процеси організації самостійної роботи.

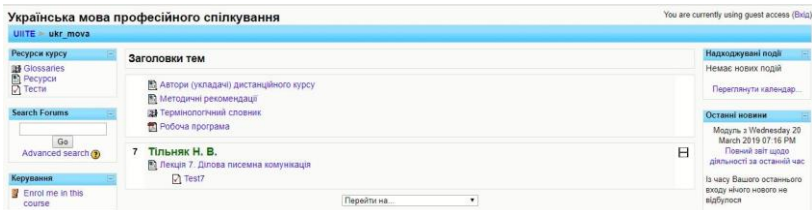
Виконання самостійної роботи дозволяє студентам оволодіти навчальною дисципліною, сформувати навички самостійної роботи в науковій і професійній діяльності, здатність брати на себе відповідальність, самостійно вирішувати проблеми, знаходити конструктивні рішення. Самостійна робота сприяє поглибленню знань, формуванню інтересу до пізнавальної діяльності.

Опрацювання фахових джерел, узагальнення досвіду роботи викладачів вищої школи дають підстави узагальнити основні функції самостійної роботи: виробити в студентів психологічну настанову на систематичне розширення й поглиблення своїх знань; посилити інтерес до вивчення української мови професійного спілкування; сприяти опануванню комунікативних стратегій у формах монологу, діалогу та полілогу; забезпечити занурення студентів у професійний контекст; виробити в студентів уміння орієнтуватися в інформаційних потоках; сприяти формуванню професійної компетентності майбутніх фахівців технічних спеціальностей; забезпечити двобічний зв'язок між студентом і викладачем у різних діалогових режимах; давати змогу об'єктивно оцінити рівень здобутих знань, сформованих умінь і навичок з предмета, бачити шляхи професійного зростання.

Серед різних видів позааудиторної самостійної роботи виділяють роботу з підручниками й навчальними посібниками, підготовку до практичних занять, написання рефератів та підготовку до заліків. Усі ці види сприяють формуванню вмінь аналізувати явища й процеси, правильно встановлювати зв'язки й взаємовідношення між ними, підходити до питання з різних боків, зокрема виокремлення істотних ознак, глибокого розкриття суті явищ і подій, самостійного засвоєння найважливіших положень науки.

Згідно з вимогами програми навчальної дисципліни студенти після засвоєння дистанційного курсу з української мови професійного спілкування мають продемонструвати такі результати навчання: основних етапів формування, становлення і розвитку української мови; особливостей стилів та жанрів сучасної української літературної мови; основних норм сучасної української літературної мови; законів спілкування, основних засобів спілкування; умов ефективного професійного спілкування; видів документів за класифікаційними ознаками, правил оформлення реквізитів; жанрів наукового мовлення та особливостей їхнього оформлювання; типів та видів перекладу, основ редагування; правильно використовувати мовні засоби відповідно до комунікативних намірів; влучно висловлювати думки для успішного розв'язання проблем і завдань у професійній діяльності; знаходити, аналізувати інформацію профільного спрямування; укладати тексти офіційно-ділового характеру; створювати навчально-наукові тексти в жанрах, які відповідають професійній підготовці; послуговуватися різними типами словників під час перекладу та редагування наукових текстів; якісно реалізувати комунікативні наміри в професійному полі, що є засадничим для подальшої соціалізації студентів як фахівців; формувати та структурувати тексти наукового та офіційно-ділового стилів.

Дистанційний курс “Українська мова професійного спілкування” розміщено в системі MOODLE – КПІ ім. Ігоря Сікорського. Цей курс може використовуватися в традиційному (змішане навчання) та заочному навчанні й сприятиме організації самостійної роботи студентів, що дасть змогу проводити поточні й підсумкові зрізи знань (Кривонос, 2015: 49).

Рис. 2. Дистанційний курс “Українська мова професійного спілкування”

Висновки. Мультимедійний засіб навчання в стислій формі має надати студентам основну інформацію з питань сучасного ділового

мовлення, стилістичної забарвленості текстів різних жанрів, основні вимоги до складання та оформлення документів. Дистанційний курс “Українська мова професійного спілкування” дозволяє студентам засвоювати навчальні матеріали в індивідуальному інтерактивному режимі та є альтернативою до традиційних засобів навчання. Кожен студент має змогу підтримувати постійний зворотній зв'язок з викладачем, отримуючи у разі необхідності консультацію чи інструктаж.

Отже, дистанційний курс “Українська мова професійного спілкування” є універсальною дидактичною структурою, що інтегрує та синтезує педагогічні та сучасні інформаційні освітні технології.

Література

1.Алексюк А. М. Організація самостійної роботи студентів в умовах інтенсифікації навчання: навч. посіб. / А. М. Алексюк, А. А. Аюрзанайн, П. І. Підкасистий [та ін.]. – К.: ІСДО, 1993. – 336 с.

2.Дроздова І. П. Формування мовної компетенції у студентів технічних спеціальностей вищих навчальних закладів Східної України (на матеріалі курсу ділової української мови): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. / Дроздова Ірина Петрівна. – К., 2001. – 248 с.

3.Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою Міністерства освіти і науки України від 20 грудня 2000 р. – К.: НТУ «КПІ», 2000. – 12 с.

4.Кривонос О. М. Використання елементів дистанційного навчання у процесі вивчення сучасних інформаційних технологій студентами-філологами / О. М. Кривонос, М. П. Кривонос // Міжнародний науковий журнал. – 2015. – № 7. – С. 48 – 55.

5.Попов Н.С. Методика разработки мультимедийных учебных пособий: [монография] / Н.С. Попов, Р.П. Мильруд, Л.Н. Чиксина – М. : Изд-во : Машиностроение – 1, 2002. – 128 с.

References

1.Aleksyuk A. (1993). *Organizaciya samostijnoyi roboty studentiv v umovax intensyfikaciyi navchannyyayuk* [Organization of independent work of students in conditions of intensification of training], K.: ISDO, 336 [in Ukrainian].

2.Drozдова I. (2001). *Formuvannya movnoyi kompetenciyi u studentiv texnichnyx specialnostej vyshnyx navchalnyx zakladiv Sxidnoyi Ukrayiny (na materialy kursu dilovoyi ukraïnskoyi movy)* [Formation of linguistic competence among students of technical specialties of higher educational institutions of Eastern Ukraine (based on the course of business Ukrainian language)], K., 248 [in Ukrainian].

3.NTUU “KPI” (2000). *Koncepciya rozvytku dystancijnoyi osvity v Ukrayini (zatverdzheno Postanovoyu Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny vid 20 grudnya 2000 r.)* [The Concept of the Development of Distance Education in Ukraine (approved by the Decree of the Ministry of Education and Science of Ukraine of December 20, 2000)], K.: NTUU «KPI», 12 [in Ukrainian].

4.Kryvonos O. (2015). *Vykorystannya elementiv dystancijnogo navchannya u procesi vyvchennya suchasnyx informacijnyx tehnologij studentamy-filologamy* [Using the elements of distance learning in the process of studying modern information technologies by students-philologists], *Mizhnarodnyj naukovyj zhurnal*, 7, 48 – 55 [in Ukrainian].

5.Popov N. (2002). *Metodyka razrabotky multimedijnykh uchebnykh posobiy* [Methodology for the development of multimedia textbooks], M: Mashynostroeny, 1, 128 [in Russian].

АНОТАЦІЯ

Концепція модернізації сучасної вищої освіти передбачає підготовку кваліфікованих, компетентних фахівців на рівні світових стандартів. Як свідчить міжнародна практика, сучасний фахівець у будь-якій сфері діяльності ефективно реалізує свої професійні здібності лише за умов засвоєння ним цінностей, що формувалися попередніми поколіннями протягом століть. Особливу роль у цьому відіграють дисципліни гуманітарного циклу, які викладають студентам у НТУУ “КПІ ім. Ігоря Сікорського”. Вони сприяють гуманізації технічної освіти, подоланню вузькофахового мислення майбутніх інженерів та фахівців. Однією з таких гуманітарних дисциплін в університеті є “Українська мова професійного спілкування”.

З метою підвищення якості освіти за рахунок впровадження нових форм, методів навчання та поширення у вищій освіті сучасних інформаційних технологій у НТУУ “КПІ ім. Ігоря Сікорського” викладачами кафедри української мови, літератури та культури факультету лінгвістики запроваджено дистанційний навчальний курс “Українська мова професійного спілкування” для бакалаврів усіх напрямів підготовки, що дозволяє кожному студентові працювати в індивідуальному режимі під керівництвом викладачів.

Застосування нових інформаційних і телекомунікаційних технологій в освітньому процесі, створення і використання сучасних електронних навчальних посібників та дистанційних курсів вирішують складні завдання формування єдиного освітнього інформаційного середовища. На сьогодні дуже важливою є інтеграція сучасних педагогічних та інформаційних технологій, їх широке впровадження в освітній процес.

У системі фахової освіти питання мовної культури, зокрема культури професійного спілкування, набувають особливого значення. Недосконале знання української мови спричиняє появу значної кількості типових помилок, знижує загальний рівень культури мовлення. Важливу роль в оволодінні студентами знаннями з курсу “Українська мова професійного спілкування” відводять самостійній роботі, яка поступово стає однією з провідних форм. Самостійна робота стимулює проблемний, дискусійний характер навчання, підвищує творчу активність студентів у процесі оволодіння професійними й загальноосвітніми знаннями. Поняття активізації, оптимізації та інтенсифікації всіх ланок навчально-виховного процесу стають невід’ємними складовими сучасної дидактики. Поза аудиторне опрацювання тем розширює обсяг засвоєного матеріалу (як теоретичного, так і прикладного), допомагає в підготовці до заліків та іспитів з фахових дисциплін.

Ключові слова: українська мова професійного спілкування, дистанційний навчальний курс, самостійна робота, формування мовних умінь та навчоч студентів.